

YHDENVERTAISUUSGURU

Globaalikasvatustyöpajamateriaali

kansainvälinen
solidaarisuustyö

1. OSALLISTUJIEN LUKUMÄÄRÄ: n. 10-16 hengelle (joustava)

2. KOHDERYHMÄ: Nuoret. Räätelöitävissä varhaisnuorille 12-15v ja nuorille 25-25v. Mahdollista käyttää myös aikuisryhmille, mutta se ei ole ensisijainen kohderyhmä.

3. KOKONAISKESTO: n. 2h (saattaa vaihdella! Varaudu soveltamaan)

4. TILATARPEET: Tilan tulee olla sen verran pitkä, että osallistujat mahtuvat janalle huoneen kulmasta tai päästä toiseen.

5. TARVITTAVAT VÄLINEET:

Tämä materiaali ja ohjaajan opas

Pelimenetelmän '1%99%' materiaalit

Post It -laput

Haluttaessa osallistujia vastaava määrä postikortteja ja postimerkkejä

Haluttaessa Dixit-pelikortit/muut kuvakortit

(Fläppitaulu)

6. TYÖPAJAN KULKU

1. Esittäytymiskierros & Mitä ‘ taloudellinen eriarvoisuus’ sinulle merkitsee? 10-15 min.

Osallistujat kertovat etunimensä kierroksella. Jaetaan ryhmä pareihin tai kolmen hengen ryhmiin. Jokainen niistä saa Post It -lappuja ja kirjoittaa niihin, mitä taloudellisesta eriarvoisuudesta tulee mieleen. Laput liimataan seinälle/fläppitaululle. Työpajan vetäjä käy lappujen sisällön läpi.

2. Mielikuvajana 20 min

Piirretään kuvitteellinen jana työpajatilan päästä päähän. Sen toinen pää edustaa tilaa ‘samaa mieltä’ ja toinen tilaa ‘eri mieltä’.

Työpajan vetäjä tekee erilaisia, iän mukaan valittuja väittämiä taloudellisesta eriarvoisuudesta. Osallistujat asettuvat eri kohdille mielikuvajanaa sen mukaan, pitääkö väittämä heidän mielestään paikkansa. Lopullinen jakauma käydään läpi, osallistujat saavat halutessaan kertoa, miksi päätyivät siihen kohtaan, mihin päätyivät. Ohjaaja kertoo myös, mitä tutkimustieto/Kv-solidin asiantuntijat väittämistä sanovat.

VÄITTÄMÄT JA VASTAUKSET, VARHAISNUORET:

1. Kahdeksan maailman rikkainta ihmistä omistaa enemmän kuin köyhin puolikas.
Tutkimustieto/Kv-Solid: OIKEIN.

Maailman tasolla kahdeksan rikkainta miestä omistaa saman verran kuin koko ihmiskunnan köyhin puolikas.

Lähde: Hardoon, Deborah (2017) An economy for the 99%. Oxford: Oxfam.

2. Maailman rikkaimmat ihmiset asuvat tasaisesti ympäri maailmaa ja ovat sekä miehiä että naisia.
Tutkimustieto/Kv-Solid: VÄÄRIN.

Vuonna 2018 kymmenen rikkaimman joukosta seitsemän on yhdysvaltalaisia miehiä. Muut ovat miehiä Meksikosta, Espanjasta ja Ranskasta. Maailman 20 rikkaimman joukossa on myös kaksi yhdysvaltalaisista naista.

Lähde: <https://www.forbes.com/billionaires/list/>

3. Sukupuoli on oleellinen tekijä määrittämään sitä, miten omaisuus maailmassa jakautuu.

Tutkimustieto/Kv-Solid: OIKEIN.

Rakenteellinen epätasa-arvo kasautuu omaisuuden kasautuessa – on huomattavasti todennäköisempää olla rikas valkoihoinen länsimainen mies kuin rikas tummaihoisen afrikkalainen nainen.*

Lähde: Kansainvälinen solidaarisuustyö ry.

*Selitä käsite tarvittaessa, katso merkitys käsitelistasta (liite)

4. Suomessa ei ole taloudellista eriarvoisuutta.

Tutkimustieto/Kv-Solid: VÄÄRIN.

Suomessa seitsemän rikkaimman ihmisen varallisuus vastaa köyhimmän 40 prosentin varallisuutta. Tämä vaikuttaa eroihin mm. terveydessä, muussa hyvinvoinnissa ja ja koulutuksessa.

Lähde: Liski, Jarno (2018) Seura laski: seitsemällä suomalaisella on varallisuutta yhtä paljon kuin 40 prosentilla vähävaraisimmista yhteensä.

5. Taloudelliseen eriarvoisuuteen vaikuttaminen politiikan keinoin on vaikeaa.

Tutkimustieto/Kv-Solid: VÄÄRIN.

Kyse on ensisijaisesti poliittisesta tahdosta. Yhteiskunnassamme poliittinen valta keskittyy helposti rikkaimmille, ja he haluavat pitää kiinni saavutetuista eduista. Jakamalla yhteiskunnallista valtaa tasaisemmin ja puuttamalla verotuksen keinoin tulo- ja varallisuuseroihin sekä kitkemällä verovälttelyä saadaan huomattavasti yhdenvertaisempi yhteiskunta.*

* Selitä tarvittaessa mitä verovälttely tarkoittaa.

Lähde: Kansainvälinen solidaarisuustyö ry.

VÄITTÄMÄT JA VASTAUKSET, NUORET:

1. Maailman rikkaimmat ihmiset asuvat tasaisesti ympäri maailmaa ja ovat sekä miehiä että naisia.

Tutkimustieto/Kv-Solid: VÄÄRIN. Miehiä.

Lisäkysymys: Arvatkaa mistä nämä miehet ovat?

Tutkimustieto/Kv-Solid: Vuonna 2018 kymmenen rikkaimman joukosta seitsemän on yhdysvaltalaisia miehiä. Muut ovat miehiä Meksikosta, Espanjasta ja Ranskasta. Maailman 20 rikkaimman joukossa on myös kaksi yhdysvaltalaista naista.

Lisäkysymys haluttaessa: Mistä johtuu, että maailman rikkaimmat ovat miehiä? (kysytään nuorten mielipiteitä)

Lähde: <https://www.forbes.com/billionaires/list/>

2. Rikkaiden ja köyhien välinen kuilu on jämähtänyt paikoilleen.

Tutkimustieto/Kv-Solid: VÄÄRIN.

Rikkaiden ja köyhien välinen kuilu on paitsi suurempi kuin koskaan aiemmin ihmiskunnan historiassa, myös kasvaa koko ajan. Yksin vuoden 2018 aikana maailman 500 rikkaimman ihmisen yhteenlaskettu omaisuus kasvoi noin tuhat miljardia dollaria, erityisesti osakemarkkinoiden valtavan arvonnousun vuoksi. Samaan aikaan köyhimpien miljardien ihmisten varallisuus pysyi ennallaan tai jopa supistui.*

*Selitä tarvittaessa.

Lähde: Neate, Rupert (2017) World's richest 500 see their wealth increase by \$1tn this year. The Guardian 27.12.2017

3. Kehitysapu* on paras keino puuttua taloudelliseen eriarvoisuuteen

Tutkimustieto/Kv-Solid: VÄÄRIN.

Kehitysapu keskittyy pitkälti köyhyyden vähentämiseen, toisin kuin kehitysyhteistyö, jossa kehittyviin maihin tarjotaan myös käytännön työkaluja nostaa elintasoa. Molemmat näistä ovat tarpeen jatkossakin, mutta rinnalle on otettava äärimmäisen rikkauden tarkastelu ja suitsiminen. Jotta taloudelliset resurssit jakautuvat useammille, on yhteiskunnallinen valta saatava jakautumaan tasaisemmin muille kuin rikkaimmille.

*Selitä käsite tarvittaessa.

Lähde: Kansainvälinen solidaarisuustyö ry.

4. Köyhyyttä tai eriarvoisuutta ei voi mitata millään mielekkäällä tavalla.

Tutkimustieto/Kv-Solid: VÄÄRIN.

Absoluuttinen ja suhteellinen köyhyys ovat molemmat tärkeitä taloudellisen eriarvoisuuden mittareita. Absoluuttinen köyhyys tarkoittaa sitä, että köyhän rahat eivät riitä perustarpeiden tyydyttämiseen, suhteellisessa köyhyydessä köyhän asema on heikko suhteessa yhteiskunnan yleiseen tulotasoon.

Viimeisten vuosikymmenten aikana valtava määrä maapallon ihmisiä on saatu nostettua absoluuttisen köyhyysrajan (Maailmanpankin määritelmässä absoluuttinen köyhyys tarkoittaa elämistä alle 1,90 dollarilla päivässä) yläpuolelle.

LISÄKYSYMYKSIÄ: Riittääkö tämä?

Tutkimus: Tämä ei riitä. Olemme rakenteellisen kehityksen tiellä, jossa suhteellinen köyhyys kasvaa kehittyvissä maissa. Eettisyyden, yhdenvertaisuuden tai luonnon kantokyvyn kannalta suhteellinen köyhyys on maailman suurimpia ongelmia.

Lähde: Jukka Pirttilä: ”Yhdenvertaisuusvaje – Onko äärimmäinen köyhyys äärimmäisen rikkauten edellytys?” Kansainvälinen solidaarisuustyö ry:n julkaisusarja ‘Kirjoituksia eriarvoisuudesta’ 2017

Ihmisten tulontarve myös kasvaa kaupungistumisen, ympäristötuhojen ja muiden osin ennakoimattomien ilmiöiden myötä valtavasti. Tulojen tarpeen nousu syö osan köyhyyden vähentämisestä. (Kansainvälinen solidaarisuustyö ry. / Teppo Eskelinen)

5. Verotuksella ei voi vaikuttaa taloudelliseen eriarvoisuuteen.

Tutkimustieto/Kv-Solid: VÄÄRIN.

Puolen prosentin veronkorotuksella varallisuudelle saataisiin Oxfamin mukaan järjestettyä elintärkeää terveydenhuoltoa 3,3 miljoonalle ja 262 miljoonaa lasta saisi mahdollisuuden peruskoulutukseen. Myös verovälttely on suuri ongelma, Maailman rikkain prosentti on kätkenyt yli 7 600 miljardia dollaria veroparatiiseihin.

Lähde: <https://oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620599/tb-public-good-or-private-wealth-methodology-note-210119-en.pdf> (sivu 18)

6. Taloudellinen eriarvoisuus kasvaa myös Suomessa.

Tutkimustieto/Kv-Solid: OIKEIN.

Suomessa seitsemän rikkaimman ihmisen varallisuus vastaa köyhimmän 40 prosentin varallisuutta. Kuten maailmalla, myös Suomessa suhteellinen köyhyys kasvaa absoluuttisen vähentyessä. Tuloerot eivät ole muuttuneet kovin paljoa vuoden 1966 jälkeen. Varallisuuserot sen sijaan kasvavat, ja tulevat asiantuntijoiden mukaan kasvamaan kiihtyvällä tahdilla veropolitiikan takia.

Todennäköisempää on, että talouskasvun hiipuessa ja automatisaation korvattessa ihmistyötä, varallisuuden tuottamien tulojen merkitys kasvaa entisestään ja palkkatulojen pienenee. Näin ihmisen taloudellista asemaa määrittää yhä enemmän peritty varallisuus, ja omalla työllä rikastuminen käy aina vain vaikeammaksi.

Lähde: Liski, Jarno (2018) Seura laski: seitsemällä suomalaisella on varallisuutta yhtä paljon kuin 40 prosentilla vähävaraisimmista Kansainvälinen solidaarisuustyö ry. 2019 Kuluttajaosuustoiminnan säätiön tuella

3. Elämyksellinen pelisimulaatio 30-45 min

Pelisimulaatio '1/99%' löytyy erillisestä materiaalista. Se on pelillinen simulaatio, joka perustuu moraalisten valintojen tekemiselle hahmolle annettujen ominaisuuksien ja oman pohdinnan perusteella.

Valintojen tekemiseksi tarvitaan rahaa tai valtaa, molempia tai muiden pelaajien tuki. Menetelmä perustuu vahvalle narratiivisuudelle ja heittäytymiselle. Turvalliseen tunnelmaan kiinnitetään sitä käytettäessä erityistä huomiota.

4. Purku & fiiliskierros 30 min

Käydään läpi ajatukset, joita mielikuvajana ja pelillistetty menetelmä ovat herättäneet. Tässä voidaan ottaa avuksi Dixit-mielikuvakortit tai seuraavassa kohdassa lähetettävät postikortit. Tässä tapauksessa nuoret valitsevat postikortit jo nyt. Käytettäessä kortteja valitaan kortti, joka kuvaa omia ajatuksia. Mahdollista toteuttaa myös pareittain, siten että osallistujat keskustelevat ensin parin kanssa ja sitten kertovat keskustelunsa tuloksen ryhmälle.

5. Keinoja eriarvoisuuden purkuun & postikortti tulevaisuuteen 30 min

1. Käydään läpi nuorten ajatuksia siinä miten taloudellinen eriarvoisuus vaikuttaa eri ihmisryhmiin eri tavalla. Nuoret voivat kertoa esimerkkejä, joita tulee mieleen, mutta myös seuraavia voi käyttää:

- Pienituloiset eläkeläiset
- Työttömät
- Opiskelijat
- Pienituloiset, työssäkäyvät yksinhuoltajat
- Perimällä rikastuneet
- Menestyneen suuryrityksen johtohahmot

2. Pohditaan erityisesti, minkälainen vaikutus äärimmäisellä rikkauksella ja kansainvälisillä suuryrityksillä on taloudellisen eriarvoisuuden syntyyn.

3. Käydään läpi tapoja, joilla taloudelliseen eriarvoisuuteen voi vaikuttaa omassa elämässä ja yhteiskunnallisesti vaikuttamalla.

- Äänestäminen täysi-ikäisten nuorten kohdalla
- Äänestysikärajan laskeminen kaikissa vaaleissa 18v → 16v?
- Järjestötoiminta
- Yhteisöllinen talous (kimppakyydit, ruokapiirit, naapuriapu, aikapankit ym.)
- Vaikuttaminen politiikassa
- Kuntalaisaloitteet & kansalaisaloitteet
- Päättäjiin vetoaminen
- Somekampanjat
- Kuten ilmastonmuutoksessa, korostetaan poliitikkojen vastuuta ja järjestelmän muutosta - kysymys ei lopulta ole yksilöstä vaan järjestelmästä!

4. Muistutetaan nuoria siitä, ettei kenenkään arvo yhteiskunnassa määriy hänen taloudellisen tilanteensa mukaan.

5. Näistä inspiroituneina osallistujat saavat lähettää itselleen postikortin tulevaisuuteen (Järjestävä taho tai haluttaessa Kv-solid postittaa nämä), jossa muistuttavat itseään siitä, miten voivat vaikuttaa taloudelliseen eriarvoisuuteen.

LIITTEET:

- * Ohjaajan opas
- * Pelimenetelmän '1%/99%' materiaalit
- * Käsitelistaus

